

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΡΙΤΖΑΣ Ο ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Νικόλαος Καζακλῆς Κοριτζᾶς εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας διανοούμενους πὺν ἔζησε στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα στὰ Πριγκιπάτα καὶ φρόντισε νὰ ἐκδώσει τὰ ἔργα τοῦ Ἀθανασίου Χριστόπουλου: «Πολιτικὰ παράλληλα» Παρίσι (1833), «Λυρικὰ» (Παρίσι 1833) καὶ «Ἑλληνικὰ ἀρχαιολογήματα» (Ἀθήνα 1853), πὺν περιέχουν τὰ κατάλοιπα τοῦ ποιητῆ¹. Στὸ τρίτο ἔργο ὁ Κοριτζᾶς δημοσιεύει, σὰν εἰσαγωγή, μιὰ ἐκτενὴ βιογραφία τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα», ὅπου βρίσκουμε πολλὲς πολὺτιμες λεπτομέρειες πὺν σὺναξε κατὰ τὶς συνομιλίες πὺν εἶχε μὲ τὸν ἀγαπητό του φίλο. Ὁ Κοριτζᾶς δὲν τὴν ὑπογράφει, ἀλλὰ, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ διάφορα τεκμήρια, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας.

Μὲ τὶς ἐκδόσεις καὶ τὴ βιογραφία πὺν δημοσίευσε ὁ Κοριτζᾶς ἀσχολούμαστε ἐν ἐκτάσει σὲ μιὰ μονογραφία πὺν γράψαμε γιὰ τὸ Μακεδόνα ποιητῆ, καὶ ἡ ὁποία ἐλπίζουμε νὰ δημοσιευθεῖ σύντομα. Σὲ τούτη τὴ μελέτη μας ὁ ἀναγνώστης θὰ βρεῖ μόνον μερικὰ σκόρπια στοιχεῖα γιὰ τὸν Κοριτζᾶ, πὺν εἶναι ἄγνωστα στοὺς Ἑλληνας ἐρευνητές.

Ὁ Κοριτζᾶς δὲν ἦταν ἓνας φημισμένος διανοούμενος στὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ ἐπειδὴ συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα», θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζουμε μερικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας Γεώργιος Βαλέτας γράφει γιὰ τὸ θαυμαστὴ καὶ ἐνθουσιώδη ἐκδότῃ τοῦ Χριστόπουλου ὅτι «δὲν κατέχουμε βιογραφικὰ στοιχεῖα» καὶ προσθέτει μάλιστα ὅτι «δὲν ἦταν λόγιος»². Ἐπειδὴ μᾶς ἀπασχόλησε ἰδιαίτερα ὁ Μακεδόνας ποιητῆς συλλέξαμε μ' αὐ-

1. Ὁ Κοριτζᾶς δὲν εἶχε τὰ οἰκονομικὰ μέσα νὰ τυπώσει αὐτὸ τὸ βιβλίο. Εὐτυχῶς κατόρθωσε νὰ βρεῖ ἓνα φιλόκαλο καὶ φιλόμουσο πατριώτη, τὸν Ἠπειρώτη Τριαντάφυλλο Μπάρτα, πὺν ἔκαμε ὅλες τὶς δαπάνες, ὅπως δείχνει καὶ ἡ μνεῖα στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου, γι' αὐτὸ ἀποροῦμε πὺς ὁ Βαλέτας μᾶς πληροφοροεῖ ὅτι τὸ βιβλίο βγήκε στὰ 1853 «μὲ δαπάνη» τοῦ Κοριτζᾶ, βλ. Γ. Β α λ έ τ α ς, Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, Ἐπαντα, Ἀθήνα 1969, σ. 600.

Δὲν ξέρουμε ἂν ὁ ποιητῆς προτοῦ πεθάνει ἔδωσε στὸν Κοριτζᾶ τὰ χειρόγραφα του νὰ τὰ δημοσιεύσει, ἢ ἂν ὁ γιὸς τοῦ ποιητῆ, ὁ Θεμιστοκλῆς, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του, τὰ ἔθεσε στὴ διάθεση τοῦ οἰκογενειακοῦ τους φίλου Κοριτζᾶ. Τὸ εὐχάριστο εἶναι ὅτι ὁ Κοριτζᾶς κατόρθωσε νὰ τὰ δημοσιεύσει καὶ νὰ τὰ γλιτώσει ἀπὸ ἀφανισμό.

2. Γ. Β α λ έ τ α ς, ἔ.ά.

τὴν τὴν εὐκαιρία καὶ μερικὰ σκόρπια στοιχεῖα γιὰ τὸν Ν. Κοριτζᾶ, πού συνετέλεσε πολὺ στὴ διάδοση τῶν ἔργων τοῦ Χριστόπουλου.

Στὰ 1814 βρίσκουμε τὸ Νικόλαο Καζακλῆ Κοριτζᾶ ὡς μαθητὴ στὴν Ἑγεμονικὴ σχολὴ τοῦ Ἰασίου¹. Ἀφοῦ τὴν τελείωσε, ἔφυγε στὸ Παρίσι γιὰ νὰ συμπληρώσει τὶς σπουδές του. Στὴν πρωτεύουσα ὅμως τῆς Γαλλίας, φαίνεται, δὲν ἦταν καλὰ τὰ οἰκονομικά του, καί, γιὰ νὰ κατορθώσει νὰ τελειώσει τὶς σπουδές του, προσπάθησε νὰ κερδίσει μερικὰ χρήματα μεταφράζοντας στὴ νεοελληνικὴ ἓνα ἔργο τοῦ φημισμένου Γάλλου μαθηματικοῦ Sylvestre-François Lacroix, τὸ ὁποῖο μεταχειρίζονταν στὶς παραδόσεις τους οἱ καθηγητὲς τῶν Ἑγεμονικῶν Ἀκαδημιῶν τῶν Πριγκιπάτων².

Τὴν 1η Ἰουλίου 1819 ὁ Ν. Κοριτζᾶς στέλνει ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ ἑλληνικὸ περιοδικὸ τῆς Βιέννης «Λόγιος Ἑρμῆς» μιὰ ἀγγελία, στὴν ὁποία, ἀφοῦ παρουσιάζει μὲ λίγα λόγια τὸ ἔργο τοῦ Γάλλου συγγραφέα, προσθέτει: «Ταύτην τὴν πραγματείαν τοῦ ρηθέντος σοφοῦ ἰδὼν, ἐνόμισα καλὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ τὴν μεταφράσω εἰς τὴν ὀμιλουμένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ ἰδοῦν ὅσοι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα μετέρχονται καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, ποίους τρόπους καὶ μέσα οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης διδάσκαλοι μεταχειριζόμενοι, ἐκτείνουν τὰ φῶτα καὶ διεγείρουν τῶν νέων τὴν ἔφεσιν πρὸς αὐτά».

Ὁ Κοριτζᾶς καλεῖ τοὺς συμπατριῶτες του ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ διασπορά, «ὅσοι ἀπὸ φιλομάθεια κινούμενοι καὶ εἰς τὴν νεολαίαν χαριζόμενοι θέλουν τὴν μετάφρασιν τοῦ βιβλίου», «νὰ καταγραφθοῦν, ὡς συνήθως, πρὸς εἶδησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σωμάτων, ὅσα εἶναι χρεία νὰ τυπωθοῦν»³. Τὸ βιβλίο θὰ περιέχει 420 περίπου σελίδες σὲ 80 σχῆμα καὶ θὰ στοιχίζει 12 γρόσια στὴν Ἑλλάδα καὶ 10 φράγκα στὰ ἄλλα μέρη. Μὲ τὶς ἐγγραφές τῶν συνδρομητῶν σὲ διάφορες πόλεις ὁ Κοριτζᾶς ἐπιφόρτισε γνωστὰ πρόσωπα καὶ δασκάλους καὶ ἀξίζει νὰ σημειώσουμε τὰ ὀνόματά τους: Στὴν Κωνσταντινούπολη εἶναι ὁ γνωστὸς Φιλικὸς Παναγιώτης Σέκερης, στὴ Σμύρνη ὁ ἔλληλογιμότητος Κωνσταντίνος Οἰκονόμος, στὴ Θεσσαλονίκη ὁ ἐντιμότητος Νικόλαος Ξατές, στὶς Κυδωνίες ὁ ἔλληλογιμότητος Κωνσταντίνος Τόμπρας, στὸ Βουκουρέστι ὁ ἄρχων στόλνικος διδάσκαλος τῆς ἡγεμονικῆς σχολῆς Κωνσταντίνος Νικολάου καὶ ὁ ἔλληλογιμότητος Κωνσταντίνος Κλωνάρης⁴,

1. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1814, σ. 88.

2. A r i a d n a C a m a r i a n o - C i o r a n, Les Academies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs, Thessaloniki 1974, σ. 233 καὶ 544.

3. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1819, σ. 716

4. Ὁ Κωνσταντίνος Κλωνάρης ἦταν δάσκαλος στὸ Βουκουρέστι στὰ 1819, δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὸ 1820. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ὁ Κωνσταντίνος Κλωνάρης κατέφυγε στὸ Σιμπίου τῆς Τρανσυλβανίας. Τὸν βρίσκουμε νὰ μνημονεύεται στὰ κατάστιχα τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου Χατζῆ Γιαννοῦση. Στὶς 8 Ὀκτωβρίου 1823 ὁ Κλωνάρης εἶχε δανείσει στὸ

στο Ἰάσιο ὁ ἐλλογιμότετος Δημήτριος Παρρησιάδης¹ καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου Γεώργιος Κλεόβουλος, στήν Κραϊόβα ὁ διδάσκαλος σλουτζάρης Τριαντάφυλλος, στή Βιέννη οἱ ἐκδότες τοῦ «Λογίου Ἑρμῆ» καὶ οἱ ἀδελφοὶ Καπετανάκη, στο Λιβόρνο ὁ ἐντιμότετος Ἄνδρέας Λουριώτης, στήν Ὀδησσὸ οἱ ἐλλογιμότετοι τῆς ἐκεῖ σχολῆς τῶν Γραικῶν διδάσκαλοι Γ. Γεννάδιος καὶ Ἰ. Γ. Μακρῆς καὶ στο Τριέστι ὁ ἐξοχότετος τῆς ἐκεῖ σχολῆς διδάσκαλος Φιλιτᾶς.

Φαίνεται ὅτι τὰ σπουδαῖα πρόσωπα ποὺ ἀνέλαβαν τὴν ἐγγραφὴ συνδρομητῶν ἤθελαν νὰ ἔλθουν πρὸς βοήθεια τόσον τοῦ Κοριτζᾶ, ὅσον καὶ τῆς σπουδάζουσας νεολαίας, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τὸ κατόρθωσαν. Τὸ βιβλίο τοῦ Κοριτζᾶ, πολὺ πιθανόν, δὲν εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται στὴ «Νεοελληνικὴ βιβλιογραφία» τοῦ Γκίνη Μέξα καὶ δὲν ὑπάρχει στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας ποὺ εἶναι πλούσια σὲ νεοελληνικὲς ἐκδόσεις τοῦ 19ου αἰώνα.

Τὴν οἰκονομικὴ κατάσταση τοῦ Κοριτζᾶ στο Παρίσι γνώριζε πολὺ καλά ὁ Νικόλαος Σάββας Πίκκολος ποὺ ζοῦσε καὶ συναναε τρεφόταν τοὺς Ἑλληνας ποὺ σπούδαζαν στήν πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας. Μιὰ διαπίστωση ἔχομε ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιο Βογορίδη, ὁ ὁποῖος, γεμάτος χαρὰ, ἔγραφε στὸν πρῶην μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιο, ποὺ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ φρόντιζε, μαζὶ μὲ τὴ Ρωξάνδρα Edling, γιὰ τοὺς Ἑλληνας φοιτητὲς στήν Ἰταλία, ὅτι «εὐρέθη τρόπος νὰ βοηθηθῆ ὁ Κοριτζᾶς. Κατὰ παράκλησιν καὶ σύστασιν τοῦ Πικκόλου πρὸς τὸν Ἰακωβάκη Ρίζον, ὁ αὐθέντης τῆς Μολδαβίας κατένευσε νὰ τὸν χορηγῆ τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα»².

Ἀπὸ μιὰ ἀνταπόκριση ποὺ ἔστειλε ὁ Νικόλαος Σάββας Πίκκολος στὶς 18 Μαρτίου 1820 στο περιοδικὸ τῆς Βιέννης «Λόγιος Ἑρμῆς», τὴν ὁποία ὑπογράφει μόνον μὲ τὸ γράμμα «Σ» (=Σ<άββας>)³ μαθαίνουμε ὅτι πέτυχε,

γιὸ τοῦ Χατζῆ Γιαννοῦση, Νικολάκη, 1.500 γρόσια, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπιστράφησαν στὶς 29 Νοεμβρίου μαζὶ μὲ τὸν τόκο, βλ. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, τοῦ Βουκουρεστίου, χφ 518, φ. 203 καὶ χφ. 699, φ. 113.

1. Ὁ Δημήτριος Παρρησιάδης ἦταν συμμαθητὴς τοῦ Κοριτζᾶ στο Ἰάσιο, «Λόγιος Ἑρμῆς», 1814, σ. 88 καὶ κατόπιν δάσκαλος στο Βουκουρέστι.

2. Βλ. Σπυρίδωνος Κ. Παπαγεωργίου, Τοῦ Μητροπολίτου Ἁρτης Ἰγνατίου Α', ἀλληλογραφία, «Ἐπετηρὶς Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ» XIII (1917) 222. Σὲ μιὰ σημείωσή του ὁ Σπ. Παπαγεώργιος γράφει ὅτι ὁ Ἰακωβάκης Ρίζος εἶναι «ὁ Ἰάκ. Ρίζος Ραγκαβῆς, ὁ παρὰ τῷ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἀλεξ. Σούτσῳ, συγγενεῖ αὐτοῦ καὶ ἡγεμόνι τῆς Βλαχίας δρᾶσας μέχρι τοῦ 1821». Ὁ Παπαγεώργιος δὲν εἶναι καλὰ πληροφορημένος καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν δύο ποστέλνικοι, ὁ ἕνας ὀνομαζόταν Ἰακωβάκης Ρίζος Νερουλὸς καὶ ὁ ἄλλος Ἰακωβάκης Ρίζος Ραγκαβῆς, ὁ πρῶτος ἦταν στήν αὐλὴ τοῦ Μιχαήλ Σούτσου, ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας, καὶ ὁ δεῦτερος στήν αὐλὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Σούτσου, ἡγεμόνα τῆς Βλαχίας. Ὁ Βογορίδης ἐννοεῖ τὸ Ρίζο Νερουλὸ καὶ ὄχι τὸ Ρίζο Ραγκαβῆ.

3. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 238-240. Κάποιος ἀνώνυμος κατηγοροῦσε τὸν ἀνώνυμο

μέσω τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου Νερουλοῦ νὰ δοθεῖ στὸν Κοριτζᾶ μιὰ ὑποτροφία ἀπὸ 1.500 φράγκα τὸ χρόνο ἀπὸ τὸν πατριώτη ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σουῦτσο¹. Ὁ Πίκκολος ἔστειλε στὸ «Λόγιο Ἑρμῆ» καὶ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακωβάκη Ρίζου πρὸς τοὺς σπουδάζοντας στὸ Παρίσι Ἑστιώτη καὶ Κοριτζᾶ, στὴν ὁποία ἀναγγέλλει τὴ μεγάλη χειρονομία τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας. Τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς ἀξίζει νὰ δημοσιευθεῖ σήμερα ἀκόμη μιὰ φορά, καὶ γιατί τὸ ἑλληνικὸ περιοδικὸ τῆς Βιέννης εἶναι σπανιότατο καὶ πολὺ δυσεῦρετο, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ περιέχει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τοὺς Ἑλληνες φοιτητὲς ποὺ σπούδαζαν ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ στὸ Παρίσι καὶ ἐπρόκειτο κατόπιν νὰ διδάξουν σ' ἑλληνικὰ σχολεῖα².

Ἴδου τὸ περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς:

Κύριοι Ἑστιῶτα καὶ Κοριτζᾶ.

Ὁ ὑψηλότατος Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας κύριος Μιχαὴλ Σουῦτζος, ἀνὴρ τῷ ὄντι φιλογενής, θεωρεῖ τὴν ἡγεμονίαν του ὄφελειας τῶν φιλάτων ὁμογενῶν, καὶ ποθεῖ μάλιστα νὰ βοηθῇ ἐκείνους, ὅσοι δύνανται νὰ πολλαπλασιάσουν ἔπειτα τὰ φῶτα τῆς Φιλοσοφίας εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα. Κελευσθεὶς ἐγὼ νὰ ἐρευνῶ, εἴ τινες ἐνδεεῖς σπουδάζουσιν εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, καὶ πληροφωρηθεὶς ἀπὸ τὸν ἐλλόγιμον κύριον Ν. Σ. Πίκκολον ὅτι ὑμεῖς σπουδάζετε εἰς Παρισίους, διὰ χρηματικὴν δὲ ἔνδειαν κινδυνεύετε νὰ διακόψετε τὴν συνέχειαν τῆς σπουδῆς σας, ἀνέφερα περὶ ὑμῶν εἰς τὸν Ἡγεμόνα, ὅστις τιμῶν

(=Πίκκολο) γιὰ κολακεία καὶ ὑπερβολικοὺς ἐπαίνους ὅταν ἀνήγγειλε τὴ γενναία χειρονομία τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μ. Σούτσο, βλ. τὸ ἄρθρο του Ἀγαθαὶ πράξεις Ἑλλήνων, «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 502 κ.έ. Ὁ Πίκκολος ἀπαντᾷ στὶς 28 Σεπτεμβρίου στὰ γραφόμενα τοῦ ἐπικριτοῦ του καὶ προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει ὅτι δὲν ἔχει δίκαιο, μάλιστα ἀναδημοσιεύει καὶ ἓνα μέρος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ρίζου Νερουλοῦ πρὸς τοὺς Κοριτζᾶ καὶ Ἑστιώτη. Στὴν πλούσια βιβλιογραφία τοῦ Ν. Πίκκολου ποὺ δημοσίευσε ἡ Τ. Ε. Κίρινα, Dr. Nicolas S. Piccolos. Études et documents inédits publiés à l'occasion du centenaire de sa mort (1865-1965), Sofia 1968, σ. 473-492 (τὸ βιβλίο περιέχει μελέτες στὴ βουλγαρικὴ μὲ περιλήψεις στὴ γαλλικὴ), θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ δύο ἀνώνυμες συνεργασίες τοῦ φιλολόγου Πίκκολου, ποὺ ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὸ «Λόγιο Ἑρμῆ» καὶ τίς ὑπέγραψε μόνον μὲ τὸ ἀρχικὸ γράμμα: Σ.(ἄββας).

1. Ὁ ἡγεμόνας Μιχαὴλ Σουῦτσος ἦταν ἓνας μεγάλος πατριώτης καὶ προτίμησε νὰ θυσιάσει τὸ πᾶν, νὰ χάσει θρόνο καὶ περιουσία, νὰ γίνῃ μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ νὰ πολεμήσῃ πλάι στοὺς Φιλικούς γιὰ τὴ λευτεριά καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας. Σχετικὰ μὲ τὴν πατριωτικὴ του δράση βλέπε Νέστορα Καμαριανοῦ, Ἡ συμβολὴ τοῦ ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Σούτσο στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία, «Νέα Ἑστία», τ. 76, τεύχ. 898, 1 Δεκεμβρίου 1964.

2. Ὁ Πίκκολος μᾶς πληροφορεῖ στὶς 28 Σεπτεμβρίου 1820, ὅτι ὁ Ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας ἔστειλεν εἰς Παρισίους ἓνα νέον διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν ζωγραφικὴν κατὰ θεωρίαν καὶ πράξιν, μὲ διακοσίων χρυσῶν ταγίνιον», «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 675.

ὁμᾶς, καὶ θανμάζων τοὺς νέους τῆς Φιλοσοφίας Κλεάνθας, πέμπει πρὸς ὁμᾶς ἀνὰ χίλια πεντακόσια φράγκα βοήθειαν ἐτήσιον. Θέλετε τὴν λάβει παρὰ τοῦ φιλογενοῦς ἄρχοντος βαρόνου κυρίου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου. Χαίρω ὅτι ὑπουργῶν ἡγεμόνα εὐλικρινῶς φιλογενῆ γίνομαι ὄργανον πράξεων ἐναρέτων. Χαίρω ὅτι μὲ τὴν καλὴν ταύτην ἀφορμὴν λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γράψω πρὸς τοιοῦτους ὁμογενεῖς μου.

Ὁ ὁμογενῆς καὶ φίλος ὁμῶν

Ἐν Ἰασίῳ Ἰανουαρίου α΄,

1820 Ἰακωβάκης Ρίζος.

Δὲν ξέρουμε ἂν ὁ Κοριτζᾶς τελείωσε τὶς σπουδές του στὸ Παρίσι, πού ἐπρόκειτο νὰ τὶς τελειώσει στὸ τέλος τοῦ 1822. Ὁ Ἀθανάσιος Βογορίδης σὲ γράμμα του ἀπὸ τὸ Παρίσι πρὸς τὸν πρῶην μητροπολίτη Ἰγνάτιο τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἀναφερόμενος στὴ σχολὴ τοῦ Βουκουρεστίου καὶ στὰ σχέδια τοῦ νέου διευθυντῆ Βαρδαλάχου, γράφει ὅτι αὐτὸς ζήτησε ὡς δάσκαλο τὸ Στέφανο Κανέλο καὶ προσθέτει: «εἰς διάστημα δύο χρόνων ἔχομεν καὶ ἐδῶ ἐτοίμους ἄλλους δύο τὸν Κοριτζᾶν καὶ ἓνα κάποιον Ἑστιώτη»¹. Ἴσως ὁ Κοριτζᾶς νὰ μὴν κατόρθωσε νὰ τελειώσει τὶς σπουδές του στὰ 1822, γιατί ἐν τῷ μεταξύ εἶχε ἀρχίσει ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάσταση, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἶχε περάσει τὸν Προῦθο καὶ ὁ εὐεργέτης τοῦ Κοριτζᾶ, ὁ ἡγεμόνας τῆς Μολδαβίας εἶχε ἐγκαταλείψει τὸ θρόνο του φεύγοντας στὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ φιλέλληνας Carl Iken γράφει ὅτι ὁ Κοριτζᾶς καὶ ὁ Ἑστιώτης προσεκλήθησαν ὡς δάσκαλοι τῆς φιλοσοφίας στὴν Ἡγεμονικὴ Ἀκαδημία τοῦ Ἰασίου². Δὲν ἔχομε ὅμως καμιά ἄλλη ἐπιβεβαίωση καὶ νομίζουμε ὅτι ὁ σοφὸς Γερμανὸς κάνει λάθος. Τόσο ὁ Κοριτζᾶς, ὅσο καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες νέοι πού σπούδαζαν στὰ πανεπιστήμια τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅταν ἀκούσαν ὅτι ἡ πατρίδα τους ἐπαναστάτησε, βιάστηκαν νὰ κατέλθουν στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ πολεμήσουν στὸ πλευρὸ τῶν συμπατριωτῶν τους γιὰ τὴν ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας τους.

Ὁ Κοριτζᾶς ἀποφάσισε νὰ κατέβει στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὡς εἰδικὸς στὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικὰ, νὰ δώσει ὅλη τὴ βοήθειά του, ὅπου θὰ εἶχανε ἀνάγκη οἱ συμπατριῶτες του. Ὁ δάσκαλος Ἰ. Μακρῆς, πού ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαῖα μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, σ' ἓνα γράμμα (20 Σεπτεμβρίου 1822) πρὸς

1. Πρόκειται γιὰ τὸν Κωνσταντῖνο Ἑστιώτη, πού δημοσίευσε μιὰ μετάφραση ἐνὸς λόγου, «Περὶ φιλοσοφίας» τοῦ Γάλλου E. Thurot, βλ. «Λόγιος Ἑρμῆς», 1820, σ. 694. Ὁ Ἑστιώτης καταγόταν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, σπούδασε ἰατρικὴ στὸ Παρίσι καὶ κατόπιν ἐγκαταστάθηκε στὸ Βουκουρέστι, ὅπου ἄρχισε νὰ ἐξασκεῖ τὸ ἐπάγγελμά του. Ἐγίνε ἓνας ἀπὸ τοὺς ξακουστοὺς γιατροὺς τῆς Βλαχίας, μάλιστα κατέλαβε καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιάτρου (protomedic). Πέθανε στίς 25 Ἰανουαρίου 1840 καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Βουκουρεστίου τὸν κήδευσαν μὲ μεγάλες τιμές.

2. Carl Iken, Leukothea, Λειψία 1825, τ. I, σ. 269.

τὸ φίλο του Γρηγόριο Κωνσταντᾶ στὴν Ἑλλάδα τοῦ γνωστοποιεῖ ὅτι τοῦ στέλνει ἀπὸ τὸ Παρίσι μερικὰ βιβλία: «μὲ τὸν εἰλικρινῆ φίλον μου κύριον Νικόλαον Κοριτζᾶν, ὅστις θὰ σ' ἐγχειρίσῃ καὶ τὴν παροῦσαν μου, καὶ τὸν ὁποῖον συσταίνω εἰς τὴν ἀγάπην σου». Παρακάτω ὁ Μακρῆς μᾶς δίδει τὶς πολυτίμες αὐτὲς πληροφορίες γιὰ τὸν πατριώτη Κοριτζᾶ: «Ὁ ὁμογενῆς οὗτος εἰς τὴν ἐδῶ διατριβὴν του ἐνασχολήθη εἰς τὰ φυσικὰ καὶ μαθηματικά, καὶ ἂν αἱ περιστάσεις ἦσαν διαφορετικαί, ἔπρεπε νὰ εἶναι πολλὰ κοινωφελῆς. Κατὰ τὸ παρὸν δὲ ἐνομίσαμεν ἐδῶ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ γείνη χρήσιμος, ἂν μάθῃ πῶς κατασκευάζωσι τὴν πυρίτιδα σκόνην, καὶ διὰ τοῦτο ἐπεσκέφθη δύο φάμπρικας, καὶ ἂν εἶναι δυνατόν ἠμπορεῖτε νὰ κατασκευάσετε μίαν αὐτοῦ, ἢ τουλάχιστον συνδράμετέ τον διὰ νὰ διδάξῃ τὰ μαθηματικά. Μὲ τὸν αὐτὸν στέλλω δωρεὰν εἰς τὸ Γένος δύο ὄργανα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓν λέγεται ταχέψης, καὶ τὸ ἄλλο αὐθέψης, τὴν χρῆσιν καὶ ὠφέλειαν αὐτῶν ἠξεύρει καὶ θὰ ἐκθέσῃ ὁ κύριος Κοριτζᾶς, σὺ δὲ θέλεις τὸν ὀδηγήσῃ ποῦ πρέπει νὰ τὰ ἐγχειρίσῃ, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα στέλλονται διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς δείγματα, θέλεις παρακινήσῃ τοὺς διοικοῦντας τὰ τοιαῦτα διὰ νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰ τοιαῦτα ὄργανα διὰ τῆς ὀδηγίας τοῦ κυρίου Κοριτζᾶ εἰς τὰ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης στρατεύματα ὡς πολλὰ χρήσιμα καὶ οἰκονομικά»¹.

Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι ὁ Κοριτζᾶς, προτοῦ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Παρίσι γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐτοιμάσθηκε πολὺ σοβαρὰ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ βοηθήσῃ στὸν ἐξοπλισμὸ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν ποὺ μάχονταν ἐναντία τῶν τυράννων. Πότε ἔφθασε ὁ Κοριτζᾶς στὴν Ἑλλάδα δὲν ξέρομε. Στὶς ἀρχῆς Ὀκτωβρίου βρισκόταν ἀκόμη στὸ Παρίσι. Ὁ ἴδιος ὁ Ι. Μακρῆς γράφει στὸ φίλο του Γρηγόριο Κωνσταντᾶ στὶς 8 Ὀκτωβρίου 1822: «ὅταν ἔλθῃ αὐτοῦ ὁ φίλος μου Νικόλαος Κοριτζᾶς (τὸν ὁποῖον ἐσύστησα καὶ συσταίνω πάλιν εἰς τὴν ἀγάπην σου) θὰ ἔχῃς περισσοτέραν εὐκολίαν εἰς τὸ νὰ ἐξαποστέλλῃς ἐπιστολάς σου»².

Ὅταν ὁ Κοριτζᾶς, μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ Ἰ. Μακρῆ³, ἔφθασε στὴν Ἑλλάδα γεμάτος ἐνθουσιασμὸ καὶ ἀποφασιστικότητα νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἑλληνας στὸν ἥρωικὸ ἀγῶνα τους, βρῆκε μιὰ ἀνέλπιστη ἀδιαφορία γιὰ τὰ μεγαλεπήβολα του σχέδια, γιὰτι οἱ μεγάλοι τῆς ἐποχῆς δὲν θέλησαν νὰ συνεργαστοῦν μαζί του καὶ νὰ ἀκούσουν τὶς πατριωτικὲς του συμβουλές. Γεμάτος λύπη

1. Βλ. Β α γ γ ἔ λ η Σ κ ο υ β α ρ ᾶ, Ὁ Φιλικὸς καὶ δάσκαλος Ἰωάννης Γ. Μακρῆς (Συμβολὴ στὴ βιογραφία του. Μὲ ἀνέκδοτα κείμενά του «Εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντου, 1874-1960», Ἀθῆναι 1960, σ. 514.

2. Β α γ γ ἔ λ η Σ κ ο υ β α ρ ᾶ, ἔ.ἀ., σ. 515.

3. Ὁ Μακρῆς βοήθησε τὸν Κοριτζᾶ ὅταν ἦταν στὸ Παρίσι μὲ χίλια πενήντα φράγκα, καὶ σημειώνει στὴ διαθήκη του αὐτὸ τὸ ποσὸ ποῦ τοῦ τὸ χρεωστεῖ ὁ Νικόλαος Κοριτζᾶς, βλ. Δ η μ η τ ρ ῖ ο υ Σ ε ρ ε μ ἔ τ η, Ἡ διαθήκη τοῦ διδασκάλου Ἰωάννου Γ. Μακρῆ, «Ἀρμενόπουλος», Θεσσαλονίκη 1962, σ. 272.

καὶ ἀγανάκτηση ἐγκατέλειψε ἀπογοητευμένος τὴ μαχόμενη Ἑλλάδα καὶ ἀποσύρθηκε στὴν Κέρκυρα. Τὴν πληροφορία αὐτὴ μᾶς τὴ δίδει ὁ Νεόφυτος Βάμβας σ' ἓνα γράμμα του (Μάιος 1823) πρὸς τὸν Ἀδαμάντιο Κοραή. Ὁ Βάμβας γράφει: «Ἐδῶ ἐγνώρισα καὶ τὸν δυστυχῆ Κοριτζᾶν, ὅστις μὴν ὑποφέρων νὰ βλέπῃ τὴν ἀλογίαν τῶν καλῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνεχώρησε καὶ ὑπάγει εἰς τὴν Κέρκυραν»¹.

Στὴν Κέρκυρα ὁ Κοριτζᾶς ἔμεινε ἓνα διάστημα² καὶ κατόπιν ἀναχώρησε γιὰ τὸ Βουκουρέστι ὅπου ὑπηρέτησε ὡς ἰδιωτικὸς δάσκαλος σὲ σπίτια βογιάρων. Ὁ γνωστὸς Ρουμάνος λογοτέχνης Ἰωάννης Ghica σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του, πρὸς τὸ φίλο του Βασίλη Alecsandri, μιλώντας γιὰ τοὺς ἰδιωτικὸς δασκάλους τῆς χώρας, ἀναφέρει καὶ τὸν Κοριτζᾶ: «Γνώρισα τὸ σκληρὸ Κοριτζᾶ πὺ σκότωνε στὸ ξύλλο τοὺς ἐξαδέλφους μου»³.

Στὰ 1832 ὁ Κοριτζᾶς βρισκόταν στὴ Γερμανία. Ἴσως στάλθηκε στὸ Μόναχο ἀπὸ τοὺς Ρουμάνους βογιάρους Γκίκα, Βραϊλῶη, Ρωσέτη, Καντακουζηνὸ κ.λ. γιὰ νὰ παρακολουθεῖ τοὺς νεαροὺς γιούς τους πὺ σπούδαζαν στὸ Μόναχο καὶ νὰ τοὺς προφυλάγει ἀπὸ τὶς νεωτεριστικὲς ἰδέες πὺ κυκλοφοροῦσαν ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ οἱ ὁποῖες τρώμαζαν τοὺς συντηρητικὸς Ρουμάνους βογιάρους. Στὸ Μόναχο σπούδαζαν ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ πολλοὶ Ρουμάνοι καὶ Ἕλληνες νέοι καὶ ὁ Κοριτζᾶς ἐπωφελήθηκε ἀπ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρία νὰ ἐγγράψει συνδρομητὲς στὸ βιβλίον «Πολιτικὰ παράλληλα» τοῦ Ἀθανασίου Χριστόπουλου πὺ εἶχε ἔτοιμο γιὰ ἐκδοσὴ.

Σ' ἓνα γράμμα του πὺ ἔστειλε ὁ Κοριτζᾶς «ἀπὸ τὸ Μόναχον τῆς Βαβαρίας» στὸ φίλο του Μίνοβιτζ, στὸ Σιμπίου, στίς 20 Αὐγούστου 1832, γράφει μεταξὺ ἄλλων: «σᾶς παρακαλῶ φροντίσετε νὰ στείλετε τὴν ἐσώκλειστον εἶδησιν εἰς τὸ Βρασσοβὸ πρὸς κανέναν ἐκεῖ φίλον σας, διὰ νὰ τὴν δείξῃ τοῖς ὁμογενέσι, ἂν θελήσουν νὰ γραφοῦν ὡς συνδρομηταὶ τοῦ ἀναγγελλομένου βιβλίου. Εἰπέτε τον ὅμως νὰ σᾶς στείλῃ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν διὰ νὰ γραφοῦν εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου κατὰ τὴν συνήθειαν». Καὶ παρακαλεῖ ἀκόμη τὸν Μίνοβιτζ νὰ προσφέρει τοὺς «προσκυνησμούς» του στὸν ἄρχοντα σπαθάρη Ράλλην, ἂν βρίσκειται ἀκόμη στὸ Σιμπίου⁴.

Στὸ γράμμα τοῦ Κοριτζᾶ δὲν ἀναφέρεται ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου, ὁ ὁποῖος βέβαια ἦταν γραμμένος στὴν ἀγγελία του. Δὲν ἀμφιβάλλουμε ὅμως ὅτι πρόκειται γιὰ συνδρομητὲς στὸ βιβλίον τοῦ Χριστόπουλου «Πολιτικὰ παράλληλα». Ὁ κατάλογος συνδρομητῶν πὺ δημοσιεύεται στὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ

1. Βαγγέλη Σκουβαρᾶ, ἔ.α., σ. 514.

2. Βλ. μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Ν. Σ. Πίκκολου πὺ ἔστειλε ἀπὸ τὸ Παρίσι στίς 8 Ὀκτωβρίου 1825 πρὸς τὸ φίλο του Κ. Ἀσάπιο, Dr. Nicolas S. Piccolos. Études et documents..., σ. 440.

3. Joan Ghica, Scrisori către Alecsandri, Βουκουρέστι 1887, σ. 258.

4. Βιβλιοθήκη Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, ἀρχεῖο Χατζῆ Πόπ.

βιβλίου ἔρχεται νὰ ἐνιοχύσει τὴν ὑπόνοιά μας. Βρίσκουμε ἐδῶ συνδρομητῆς ἀπὸ τέσσερες μόνον πόλεις: Κραϊόβα, Μόναχο, Μαρσίλλια καὶ Παρίσι. Οἱ περισσότεροι εἶναι: «Οἱ εἰς Μόναχον σπουδάζοντες Ἕλληνες», μὲ 53 ἀντίτυπα, καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες τρεῖς πόλεις μόνον 57 ἀντίτυπα. Κανένας συνδρομητῆς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα! Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τοῦ Μονάχου εἶναι ὁ πλουσιότερος, γιὰ τὶς ἐγγραφῆς τὶς ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ Κοριτζᾶς. Ὁ φίλος τοῦ Κοριτζᾶ στὸ Βρασοβὸ ἴσως δὲν πέτυχε νὰ ἐγγράψει συνδρομητῆς, ἢ πιθανὸν ὁ κατάλογός του δὲν ἔφθασε ἐγκαίρως καὶ ὁ Κοριτζᾶς δὲν πρόφθασε νὰ τὸν δημοσιεύσει.

Θέλομε νὰ τονίσουμε ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Χριστόπουλου «Πολιτικά παράλληλα» δὲν τυπώθηκε μὲ χρήματα τοῦ συγγραφέα, παρὰ μὲ τὴ βοήθεια τῶν συνδρομητῶν, ἐπικεφαλῆς τῶν ὁποίων βρίσκεται ὁ πρῶην ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας Ἰωάννης Καρατζᾶς, μὲ 12 ἀντίτυπα, ὁ ὁποῖος θέλησε καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ δείξει ἀκόμη μιὰ φορά τὴν ἀγάπη του στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλοτε στενοῦ συνεργάτη του καὶ τὴν ἐκτίμησή του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Χριστόπουλου.

Δὲν γνωρίζομε πόσες σελίδες ἀνήγγελλε ὁ Κοριτζᾶς γιὰ τὰ «Πολιτικά παράλληλα», φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ κείμενο τοῦ βιβλίου δὲν ἔφθασε τὶς σελίδες ποὺ νόμιζε καὶ γι' αὐτὸ, σὲ μιὰ εἰδοποίηση, ποὺ δημοσιεύει στὸ τέλος τοῦ βιβλίου, γνωστοποιεῖ στοὺς ἀναγνώστες ὅτι «ἐπειδὴ ἐχρειάσθηκαν ὀλιγώτερες κόλλες διὰ τὰ Παράλληλα ἀπ' ὅ,τι εἰς τὴν ἀρχὴν λογάριζα, ἔκρινα, εἰς τοὺς ἀναγνώστας χαριζόμενος, νὰ τυπώσω μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ ἰδίου συγγραφέως. Ἐνα μὲν, διὰ νὰ τοὺς τέρψω ὀλίγον μὲ τῆς ποιήσεως τὴν ποικιλίαν, καὶ ἄλλο, ἐπειδὴ κ' ἐκεῖνα μετ' ὀλίγον τυπώνονται, νὰ ἰδῶ μαζὶ μὲ τοὺς φίλους τοῦ βιβλίου ποιοὶ χαρακτήρες προσφύεστερα καὶ καλύτερα ταιριάζουν εἰς τὴν κομψότητα αὐτῶν τῶν ποιημάτων». Ὑπογράφει: «Ὁ ἐκδότης Ν. Κοριτζᾶς»¹. Ἡ εἰδοποίηση τοῦ Κοριτζᾶ μᾶς δείχνει πρῶτον τὴν τιμιότητά του (φοβούμενος μὴ τυχὸν οἱ συνδρομητῆς τὸν κατηγορήσουν ὅτι τὸ βιβλίον δὲν περιεῖχε τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων ποὺ εἶχε ὑποσχεθεῖ, πρόσθεσε καὶ ἄλλες σελίδες μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ δράμα καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Χριστόπουλου)² καὶ δεύτερον ὅτι ἡ ἔκδοσις τῶν «Λυρικῶν» δημοσιεύτηκε στὰ 1833 μετὰ τὰ «Πολιτικά παράλληλα» καὶ ὄχι πρὶν, ὅπως νομίζει ὁ Γ. Βαλέτας³.

Τὰ λίγα στοιχεῖα ποὺ δώσαμε παραπάνω γιὰ τὸ βίον καὶ τὴν δράσιν τοῦ

1. Πολιτικά παράλληλα τοῦ ἄρχοντος λογοθέτου κυρίου Ἀθανασίου Χριστοπούλου, ἐν Παρισίοις 1833, σ. 173.

2. Οἱ Δ η μ . Γ κ ί ν η ς καὶ Β α λ . Μ έ ξ α ς δὲν σημειώνουν ὅτι ἐκδότης εἶναι ὁ Ν. Κοριτζᾶς, Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, τ. 1, Ἀθήναι 1939, σ. 340.

3. Γ. Β α λ έ τ α, ἔ.ἀ., σ. 37.

ἀκούραστου Ν. Κοριτζᾶ εἶναι ἓνα μικρὸ δεῖγμα τῆς μεγάλης μας ἐκτίμησης γιὰ τὸν πατριώτη καὶ μεγάλο θαυμαστή τοῦ Μακεδόνα ποιητῆ, γιατί μὲ τὴν ἐπιμέλειά του, μὲ τὴν ἐπιμονή του, μὲ τοὺς κόπους του καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῶν φιλόμουσων συνδρομητῶν, πρόσφερε πολὺτιμη ὑπηρεσία στὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ χάρις σ' αὐτὸν οἱ Ἕλληνες μποροῦν νὰ διαβάσουν σήμερα τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ «Νέου Ἀνακρέοντα».

Βουκουρέστι

ΝΕΣΤΩΡ ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΣ

R É S U M É

Nestor Camariano, Nikolas Koritzas, l'éditeur et biographe d'Athanasios Christopoulos.

L'auteur fournit quelques données biographiques, nonutilisées jusqu'à present, concernant l'homme de lettres Nicolas Koritzas. Il a étudié d'abord à l'École princière de Jassy, ensuite à l'Université de Paris, où il a reçu aussi une bourse de la part du prince régnant de Moldavie, Michel Soutzos. On ignore s'il a fini les études universitaires, parce qu'entre temps on fit éclater la révolution grecque de 1821, lorsque la jeunesse studieuse grecque des Universités européennes a quitté les salles d'étude afin de lutter aux côtés de ses compatriotes contre les oppresseurs turcs.

Avant de partir pour la Grèce, Koritzas s'est très sérieusement préparé, à Paris, dans le domaine de la fabrication du matériel de guerre, pour venir à l'aide des soldats grecs qui luttaient contre la tyrannie.

Malgré son enthousiasme et en dépit de toutes les lettres de recommandation présentées, Koritzas s'est trouvé, en Grèce, en présence d'une indifférence inattendue en ce qui concernait ses plans audacieux, vu que les dirigeants du pays, à l'époque, n'ont pas voulu écouter ses conseils patriotiques. Plein d'affliction et de révolte, il a quitté la Grèce en pleine révolution, se retirant dans l'île de Corfu, d'où il est parti, ensuite, pour Bucarest, où il a été engagé comme précepteur dans les maisons des boyards.

Dans la capitale de la Valachie, Koritzas a eu d'étroites liaisons d'amitié avec le Nouvel Anacréon de la Grèce, fait qui l'a déterminé à s'occuper de l'impression des poésies lyriques du poète macédonien, ainsi que de ses oeuvres posthumes, en les faisant accompagner d'une riche biographie du défunt, établie sur beaucoup de détails, directement obtenus du poète amplement admiré.